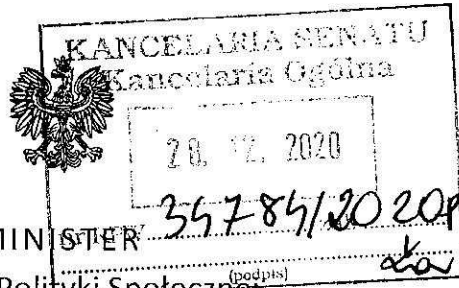

03980200416229
RPW/34784/2020 P
2020-12-28

Warszawa, 1 grudnia 2020 r.

BON-II.058.42.2020.AB

Pan
Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

W odpowiedzi na oświadczenie Pana Aleksandra Szweda – Senatora RP, złożone podczas 17. posiedzenia Senatu RP w dniu 28 października 2020 r., proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, zwany dalej „Programem „Za życiem””, został przyjęty uchwałą nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. (M. P. poz. 1250).

Podstawę prawną Programu „Za życiem” stanowi art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329), zwanej dalej „ustawą „Za życiem””.

Program „Za życiem” dotyczy w szczególności:

- wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
- opieki, w tym paliatywnej lub rehabilitacji dzieci posiadających zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu;
- wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin w przypadku ciąży powikłanej;
- pomocy w zabezpieczeniu szczególnych potrzeb, w tym mieszkaniowych, rodzin z dzieckiem posiadającym stosowne zaświadczenie.

Program „Za życiem” skierowany jest również do rodzin z dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o lekkim lub umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także do dzieci i młodzieży posiadających odpowiednio opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.), i ich rodzin.

Głównym celem Programu „Za życiem” jest umożliwienie rzeczywistej i pełnej integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz wsparcie psychologiczne, społeczne, funkcjonalne i ekonomiczne ich rodzin.

Program „Za życiem” obejmuje kompleksowe rozwiązania w obszarach dotyczących wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin (Priorytet I), wczesnego wspomaganie dziecka i jego rodziny (Priorytet II), usług wspierających i rehabilitacyjnych (Priorytet III), wsparcia mieszkaniowego (Priorytet IV), koordynacji wsparcia, poradnictwa i informacji (Priorytet V), jak również inne instrumenty wsparcia (Priorytet VI).

Program „Za życiem” realizowany jest od 1 stycznia 2017 r., a w przypadku niektórych działań – od 2018 r.

Zgodnie z Planem finansowym Programu „Za życiem”, stanowiącym załącznik nr 2 do ww. uchwały, na realizację Programu „Za życiem” w latach 2017-2021 przewidziano środki w wysokości 3 065 036 000 zł.

W latach 2017-2020 na realizację Programu „Za życiem” przewidziano środki w wysokości 2 416 925 000,00 zł.

Skuteczne, systemowe wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin przewidziane w ramach Programu „Za życiem” wymaga zastosowania wielospecjalistycznych działań realizowanych w formule międzyresortowej.

Ze względu na interdyscyplinarność, szeroki i różnorodny zakres działań ujętych w Programie „Za życiem” za ich realizację odpowiedzialne są różne departamenty Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, a także Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii oraz Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Informacje o stopniu realizacji i wdrożenia Programu „Za życiem” wraz z wnioskami prezentowane są w corocznym sprawozdaniu przedstawianym Prezesowi Rady Ministrów.

Poniżej przekazuję informację o działaniach i poddziałaniach w ramach Programu „Za życiem”, które realizowano w latach 2017-2019:

Priorytet I. Wsparcie dla kobiet w ciąży i ich rodzin:

Koordynowana opieka nad kobietą w ciąży, ze szczególnym uwzględnieniem ciąży powikłanej (Działanie 1.1.):

Celem działania jest zapewnienie wszechstronnej opieki zdrowotnej nad kobietą w okresie ciąży, porodu i połogu.

W ramach koordynowanej opieki nad kobietą w ciąży

- w 2017 r. urodziło się 1 756 dzieci,
- w 2018 r. – 37 712 dzieci,
- w 2019 r. – 32 416 dzieci.

Na powyższe działanie wydatkowano:

- w 2017 r. – 169 450,3 tys. zł,
- w 2018 r. – 312 964,4 tys. zł,
- w 2019 r. – 349 784,0 tys. zł,

Diagnostyka i terapia prenatalna (Działanie 1.2.):

Celem działania jest zwiększenie dostępności do diagnostyki i terapii prenatalnej z możliwością rozszerzenia na inne elementy.

Świadczenia diagnostyki i terapii prenatalnej realizowane są w ramach umów o udzielanie świadczeń w zakresie program badań prenatalnych:

- w 2017 r. ze świadczeń skorzystało 106 986 świadczeniobiorców,
- w 2018 r. – 109 909,
- w 2019 r. – 108 949.

Na powyższe działanie wydatkowano:

- w 2017 r. – 66 787,0 tys. zł,
- w 2018 r. – 80 621,7 tys. zł,
- w 2019 r. – 88 783,0 tys. zł.

Opieka paliatywna i hospicyjna (Działanie 1.3.):

Celem działania jest wsparcie rodzin i dzieci z wadą letalną, poprzez zapewnienie możliwości opieki psychologicznej rodzinie i godnych warunków umierania dzieciom z nieuleczalną wadą letalną.

W poniższej tabeli przedstawione zostały dane Narodowego Funduszu Zdrowia dotyczące liczby osób objętych świadczeniem perinatalnej opieki paliatywnej w podziale na lata 2018-2019 oraz poszczególne województwa.

Tabela. Liczba osób objętych świadczeniem perinatalnej opieki paliatywnej w latach 2018-2019, z podziałem na województwa

Nazwa Oddziału Wojewódzkiego NFZ	Rok realizacji	
	2018	2019
Dolnośląski	16	28
Lubelski	5	10
Łódzki	6	8
Małopolski	5	11
Mazowiecki	234	374
Opolski	1	2
Podkarpacki	15	24
Podlaski	0	1
Pomorski	7	2
Śląski	2	16
Warmińsko-Mazurski	2	1

- w 2018 r. wartość rozliczonych świadczeń wyniosła 412,9 tys. zł;
- w 2019 r. wartość rozliczonych świadczeń wyniosła 443,2 tys. zł.

Rozwój sieci domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Działanie 1.4.):

Celem działania jest rozwój wsparcia środowiskowego dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Sposób realizacji tego działania polega na doposażeniu istniejących domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz utworzeniu nowych placówek gwarantujących dostępność do tej formy wsparcia.

- w 2017 r. łączny koszt realizacji zadania wynosił 479,9 tys. zł;
- w 2018 r. wydatkowano 599,4 tys. zł, z czego z budżetu państwa 273,3 tys. zł;
- w 2019 r. – wydatkowano 1 735,7 tys. zł, z czego z budżetu państwa 867,8 tys. zł.

Pomoc uczennicom w ciąży (Działanie 1.5.):

Celem działania jest zapewnienie przez szkołę lub placówkę możliwości kontynuowania nauki przez uczennicę w ciąży.

Realizacja zadania polega na przygotowaniu i utrzymaniu miejsc w bursach lub internatach dla uczennic w ciąży w formie odrębnego jednoosobowego pokoju, w którym zapewnione są maksymalnie komfortowe warunki pobytu uczennicy do czasu urodzenia dziecka.

- w 2017 r. – wydatkowano kwotę w wysokości 1 075 tys. zł; utworzono łącznie 221 (z 250 zaplanowanych) miejsc dla uczennic w ciąży;
- w 2018 r. – wydatkowano kwotę w wysokości 57,5 tys. zł, kontynuowano utrzymanie 217 miejsc dla uczennic w ciąży, z których skorzystało 8 uczennic,
- w 2019 r. – wydatkowano kwotę w wysokości 59,0 tys. zł, kontynuowano utrzymanie 217 miejsc dla uczennic w ciąży, z których skorzystały 2 uczennice.

Prawo do korzystania z elastycznych form organizacji czasu pracy (Działanie 1.6.):

Przepisy ustawy z dnia 10 maja 2018 r. *o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 1076) wprowadziły m.in. do ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – *Kodeks pracy* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320), zwanej dalej „Kodeksem pracy”, zmiany, które zaczęły obowiązywać od dnia 6 czerwca 2018 r.

Do Kodeksu pracy wprowadzono przepisy, które mają na celu ułatwienie pracownikom łączenia pracy zawodowej z opieką nad niepełnosprawnym dzieckiem (prawo do wykonywania pracy w formie telepracy oraz korzystania z elastycznych form organizacji czasu pracy, tj. pracy w przerywanym czasie pracy lub indywidualnym rozkładzie czasu pracy albo w ruchomym czasie pracy, na wiążący pracodawcę wniosek pracownika rodzica–dziecka niepełnosprawnego oraz rodzica–dziecka ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi).

Z uprawnień mogą skorzystać także pracownicy opiekujący się dorosłymi dziećmi, tj. powyżej 18. roku życia.

Priorytet II. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny:

Koordinacja opieki neonatologiczno-pediatrycznej na rzecz dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu (Działanie 2.1.):

Celem dziecięcej opieki koordynowanej (DOK) jest wczesne diagnozowanie i leczenie dzieci urodzonych z ciężkimi dysfunkcjami. Ta forma rozliczania świadczeń pozwala sfinansować zintegrowaną opiekę neonatologiczną, wielospecjalistyczną opiekę pediatryczną – zgodnie z indywidualnymi wskazaniami oraz programy rehabilitacyjne dla tych dzieci.

- w 2017 r. opieką objęto 280 dzieci;
- w 2018 r. opieką objęto 521 dzieci. Ośrodki DOK, które korzystały z dofinansowania sprzętu komputerowego i informatycznego w ramach programu w latach 2017-2018 objęły w 2018 r. dziecięcą opieką koordynowaną 238 dzieci do 3. roku życia.
- w 2019 r. opieką objęto 540 dzieci, w tym 256 dzieci zostało przyjętych po raz pierwszy w 2019 r., dla których ustalono indywidualny plan opieki DOK. W odniesieniu do zadania w zakresie koordynacji opieki neonatologiczno-pediatrycznej na rzecz dzieci, w latach 2017-2018 doposażono w sprzęt komputerowy oraz narzędzia informatyczne sześć wyspecjalizowanych ośrodków koordynujących opiekę nad dziećmi oraz z nimi współpracujących. Podmioty te w 2019 r. objęły dziecięcą opieką koordynowaną 881 dzieci do 3. roku życia.

Na powyższe działanie wydatkowano:

- w 2017 r. – 905,4 tys. zł,
- w 2018 r. – 958,9 tys. zł,
- w 2019 r. – 1 092,1 tys. zł.

Odżywianie mlekiem kobiecym noworodków i niemowląt, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu (Działanie 2.2.):

Celem działania jest zapewnienie dostępu do odżywiania mlekiem kobiecym noworodków i niemowląt, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu.

W ramach ww. działania zaplanowano zwiększenie liczby banków mleka w Polsce do 13. Aktualnie na terenie kraju funkcjonuje 16 banków mleka kobiecego, w tym 13, które były

finansowane w ramach Programu polityki zdrowotnej służącemu wykonaniu programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” na lata 2017-2021.

- w 2017 r. liczba dzieci żywionych mlekiem z banku mleka kobiecego – 46,
- w 2018 r. banki mleka kobiecego, które powstały w ramach programu lub funkcjonujące, które korzystały z finansowania sprzętu stanowiącego wyposażenie banku mleka kobiecego objęły żywieniem mlekiem kobiecym 1 551 noworodków,
- w 2019 r. – zgodnie ze sprawozdaniem 13 realizatorów Programu, którzy korzystali w latach 2017-2018 z dofinansowania sprzętu stanowiącego wyposażenie banku mleka kobiecego w 2019 r. objętych żywieniem mlekiem kobiecym zostało 3 301 dzieci.

W ramach tego zadania wydatkowano środki finansowe w wysokości:

- w 2017 r. – 2 401,9 tys. zł,
- w 2018 r. – 5 061,0 tys. zł,
- w 2019 r. – 21 337,4 tys. zł (Kwota rozliczonych w tym zakresie świadczeń odnosi się do wszystkich świadczeniobiorców korzystających z tej formy żywienia).

Wczesna rehabilitacja dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu (Działanie 2.3.):

Celem działania jest zwiększenie efektywności i dostępności do rehabilitacji dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu.

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia stworzył dodatkowy produkt rozliczeniowy dedykowany do rozliczania świadczeń rehabilitacyjnych udzielonych dzieciom, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu.

- w 2017 r. – liczba dzieci do 3 roku życia objętych rehabilitacją w ramach dziecięcej opieki koordynowanej DOK – 20,
- w 2018 r. – z rehabilitacji skorzystało 555 dzieci,
- w 2019 r. – w ramach zadania wczesna rehabilitacja dzieci w 2017 r. wyposażono w urządzenia do rehabilitacji zaburzeń funkcji poznawczych i zaburzeń mowy dwa ośrodki rehabilitacji dla dzieci, które w 2019 r. objęły rehabilitacją 652 dzieci.

Zarządzenie Nr 183/2019/DSOZ Prezesa NFZ z dnia 31 grudnia 2019 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzajach rehabilitacja lecznicza oraz programy zdrowotne w zakresie świadczeń – leczenie dzieci i dorosłych ze śpiączką określa warunki

realizacji i sposób finansowania świadczeń rehabilitacyjnych m.in. dla dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego. Powyższe zarządzenie wyodrębnia produkt umożliwiający rozliczenie świadczeń rehabilitacyjnych zrealizowanych dzieciom objętym opieką DOK, które nie mogą być rehabilitowane przy ośrodku koordynującym posiadającym umowę z NFZ na świadczenia dziecięcej opieki koordynowanej, tylko ich rehabilitacja odbywa się w ośrodkach zlokalizowanych bliżej miejsca zamieszkania. W 2019 r. produkt ten sprawozdało 295 świadczeniodawców. Z rehabilitacji skorzystało 96 295 dzieci.

Na powyższe działanie wydatkowano:

- w 2017 r. – 60,3 tys. zł,
- w 2018 r. – 1 536,5 tys. zł,
- w 2019 r. – 170 906,4 tys. zł.

Utworzenie ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego wspomagania rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością (Działanie 2.4.):

Działanie polega na zapewnieniu realizacji zadań wiodącego ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego na obszarze powiatu oraz doposażenie placówki pełniącej funkcję tego ośrodka.

Do końca 2019 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej podpisało z powiatami lub miastami na prawach powiatu 305 porozumień na realizację ww. działania.

Liczba dzieci objętych wsparciem przez wiodące ośrodki koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńcze:

- w 2017 r. pomocą objęto 3 948 dzieci w wieku od zera do czasu rozpoczęcia nauki w szkole;
- w 2018 r. – co najmniej 14 651 dzieci;
- w 2019 r. –co najmniej 18 804 dzieci¹.

Na powyższe działanie wydatkowano:

- w 2017 r. – 5 592,8 tys. zł,
- w 2018 r. – 26 757,7 tys. zł,
- w 2019 r. – 41 227,1 tys. zł.

---

¹ Dane o liczbie dzieci zebrane zostały ze sprawozdań z 280 placówek, które wykazały szczegółowe zestawienie liczby odbiorców Programu „Za życiem”.

Dofinansowanie zapewnienia funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub wymagających szczególnej opieki (Działanie 2.5.):

Celem działania jest zapewnienie miejsc opieki w żłobkach lub klubach dziecięcych dostosowanych do objęcia opieką dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub wymagających szczególnej opieki.

- w 2017 r. została przeprowadzona edycja specjalna programu „MALUCH+”. W ramach modułu 1 dotyczącego utworzenia nowych miejsc w instytucjach opieki utworzono 77 nowych miejsc. W ramach modułu 2 dotyczącego dostosowania istniejących miejsc w instytucjach opieki do potrzeb dzieci z grupy docelowej dostosowano 266 miejsc. W module 3 dotyczącym zapewnienia funkcjonowania miejsc opieki dla dzieci z grupy docelowej 233 miejsca otrzymały dofinansowanie na funkcjonowanie. Łączna kwota dotacji na program „MALUCH+” edycja specjalna „Za życiem” w 2017 r. wyniosła 3 735,7 tys. zł.

W roku 2018 i 2019 nie organizowano odrębnej edycji Programu „MALUCH+” dedykowanej dzieciom niepełnosprawnym lub wymagającym szczególnej opieki.

- w 2018 r. dofinansowanie otrzymało 580 miejsc, w tym 389 miejsc w instytucjach prowadzonych przez gminy oraz 191 miejsc prowadzonych przez podmioty prywatne. Podmioty wykorzystały ok. 2 910,4 tys. zł środków z programu „MALUCH+” 2018.

- w 2019 r. dofinansowanie na funkcjonowanie miejsc dla dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki otrzymało 732 miejsc, w tym 394 miejsc w instytucjach prowadzonych przez gminy oraz 338 miejsc prowadzonych przez podmioty prywatne. Podmioty wykorzystały ok. 2 771,1 tys. zł środków z programu „MALUCH+” 2019 na funkcjonowanie miejsc dla dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki, z tego ok. 2 108,7 tys. zł gminy oraz ok. 662,4 tys. zł podmioty prywatne.

Uprawnienia osób ubezpieczonych chorobowo do zasiłku opiekuńczego w przypadku choroby dziecka do 18. roku życia (Działanie 2.6.):

Na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. *o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa* (Dz. U. z 2020 r. poz. 870), osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym zwolnionym od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki przysługuje zasiłek opiekuńczy.

Zasiłek opiekuńczy przysługuje ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem w wieku do ukończenia 8 lat w przypadkach określonych w ustawie (lub w przypadku dziecka niepełnosprawnego do ukończenia 18 lat), chorym dzieckiem w wieku do ukończenia 14 lat

(lub w przypadku dziecka niepełnosprawnego do ukończenia 18 lat) albo innym chorym członkiem rodziny.

Działanie jest realizowane od 2018 r.

- w 2018 r. zasiłki opiekuńcze z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wypłacono za 10 929,0 tys. dni na kwotę 963 879,9 tys. zł. Liczba osób, którym przynajmniej raz w 2018 r. zostało wystawione zaświadczenie lekarskie z tytułu opieki nad dzieckiem wyniosła 915,3 tys.

- w 2019 r. zasiłki opiekuńcze wypłacono za 11 555,9 tys. dni na kwotę 1 076 763,3 tys. zł. Liczba osób: 1 063,7 tys.

- w 2020 r., w okresie styczeń-sierpień zasiłki opiekuńcze wypłacono za 37 554,0 tys. dni na kwotę 3 220 242,1 tys. zł. Liczba osób: 1 267,2 tys.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych dysponuje wyłącznie danymi statystycznymi dotyczącymi zasiłków opiekuńczych ogółem, tj. bez możliwości wyszczególnienia zasiłków wypłaconych w związku z opieką nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności (dane dotyczą zasiłków opiekuńczych wypłacanych bezpośrednio przez ZUS, nie uwzględniają wypłat dokonanych przez płatników składek, zatrudniających powyżej 20 pracowników).

Przyznanie jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000 zł (Działanie 2.7.):

Zgodnie z art. 10 ustawy „Za życiem” od 1 stycznia 2017 r. matka, ojciec, opiekun prawny dziecka albo opiekun faktyczny dziecka (osoba faktycznie zajmująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła do sądu z wnioskiem o przysposobienie dziecka) mogą ubiegać się w gminie właściwej dla swojego miejsca zamieszkania o jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł.

Jednorazowe świadczenie przysługuje z tytułu urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Jednorazowe świadczenie przysługuje bez względu na osiągnięte dochody.

- w 2017 r. wypłacono 4 129 jednorazowych świadczeń na łączną kwotę w wysokości 16 515 tys. zł;

- w 2018 r. wypłacono 4 009 świadczeń, na kwotę 16 036 tys. zł;

- w 2019 r. – 4 339 świadczeń, na kwotę 17 356 tys. zł;

Priorytet III. Usługi wspierające i rehabilitacyjne:

Rozwój sieci ŚDS, w tym rozwój bazy całodobowej w jednostkach już funkcjonujących i rozszerzenie typów ŚDS – sprzężone niepełnosprawności oraz osoby ze spektrum autyzmu (Działanie 3.2.):

Celem działania 3.2. jest ułatwienie dostępu do środowiskowych domów samopomocy (ŚDS) większej grupie osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym z niepełnosprawnościami sprzężonymi i spektrum autyzmu i rozwój bazy całodobowej w tych jednostkach, umożliwiającej pobyt całodobowy z przyczyn losowych lub na czas odpoczynku opiekuna osoby niepełnosprawnej.

- w 2017 r. utworzono 763 miejsca w ŚDS (wydatkowano kwotę 27 684,5 tys. zł). Uruchomiono 71 miejsc dla osób ze spektrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym: 20 miejsc w 1 nowym ŚDS, 40 miejsc w 4 nowych filiach ŚDS, a także 11 miejsc w domach już istniejących (wydatkowano kwotę 1 078,5 tys. zł). Na podwyższenie dotacji na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu wydatkowano kwotę w wysokości 9 007,3 tys. zł, która pozwoliła na zwiększenie dotacji dla 4 360 uczestników ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi o 380,40 zł na 1 uczestnika miesięcznie,

- w 2018 r. wydatkowano z budżetu państwa środki finansowe w wysokości 32 965,6 tys. zł. Ze środków tych uruchomiono 8 nowych jednostek, 4 filie domów już istniejących oraz miejsca w domach już funkcjonujących – łącznie utworzono 323 nowe miejsca. Ponadto wydatkowano kwotę w wysokości 25 385,0 tys. zł, która pozwoliła na zwiększenie dotacji dla 5 914 uczestników ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi o 380,40 zł na 1 uczestnika miesięcznie.

- w 2019 r. wydatkowano środki finansowe w wysokości 47 649 tys. zł ze środków budżetu państwa (z rezerw celowych oraz w ramach środków uwzględnionych dla wojewodów w ustawie budżetowej). Ze środków tych w 2019 r. utworzono 401 miejsc z podwyższoną dotacją (zgodnie z art. 51 c ust. 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876)), w tym 236 miejsc w 20 nowych śds; 76 miejsc w 6 filiach już istniejących śds; 89 miejsc w domach już istniejących. Ponadto w związku z przepisem art. 51c ust. 5 ustawy o pomocy społecznej stanowiącym, że kwota dotacji na 1 uczestnika środowiskowego domu samopomocy może być zwiększona, nie więcej niż o 30%, na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, którzy posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, wydatkowano kwotę w wysokości 39 463,1 tys. zł, która pozwoliła na zwiększenie dotacji dla 6 840 uczestników ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi o 525,75 zł na 1 uczestnika miesięcznie.

Wsparcie osób niepełnosprawnych, które opuściły warsztat terapii zajęciowej, w celu podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy (Działanie 3.3.):

Celem działania jest wsparcie byłych uczestników warsztatów terapii zajęciowej w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym.

Działanie jest realizowane od 2018 r.

- w 2018 r. PFRON wypłacił 50 realizatorom (powiatom) środki w wysokości 738,5 tys. zł. Dofinansowanie otrzymało 56 wtz, a wsparciem zostały objęte 524 osoby niepełnosprawne, w tym 277 osób, które były uczestnikami wtz i opuściły go w związku z podjęciem zatrudnienia oraz 247 osób znajdujących się na liście osób niepełnosprawnych, których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w warsztacie.

- w 2019 r. PFRON wypłacił 72 realizatorom (powiatom) środki w wysokości 3 274,6 tys. zł. Dofinansowanie otrzymało 87 wtz, a wsparciem objęto 796 osób niepełnosprawnych.

„Pomoc w domu” – w ramach prac społecznie użytecznych (Działanie 3.4.):

Celem działania jest m.in. wsparcie rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków domowych.

W ramach tej formy pomocy:

- w 2017 r. – 26,
- w 2018 r. – 236,
- w 2019 r. – 299

bezrobotnych rozpoczęło prace społecznie użyteczne świadczone na rzecz opiekunów osoby niepełnosprawnej – łącznie 561 bezrobotnych.

Kwota wydatków ze środków Funduszu Pacy na prace społecznie użyteczne świadczone na rzecz opiekunów osoby niepełnosprawnej wyniosła:

- w 2017 r. – 109,9 tys. zł,
- w 2018 r. – 282,8 tys. zł,
- w 2019 r. – 382,0 tys. zł.

Wspieranie aktywizacji zawodowej opiekunów osób niepełnosprawnych (Działanie 3.5.):

Wspieranie zatrudnienia członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną (Poddziałanie 3.5.1.):

Celem działania jest umożliwienie opiekunom osób niepełnosprawnych łączenia pracy ze sprawowaniem opieki nad osobą niepełnosprawną.

Działanie jest realizowane od 2018 r.

- w 2018 r. ze wsparcia skorzystało 126 osób,
- w 2019 r. ze wsparcia w ww. zakresie skorzystało 380 osób.

Dostęp do usług i instrumentów rynku pracy członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną (Poddziałanie 3.5.2.):

Opiekunowie osób niepełnosprawnych zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy jako poszukujący pracy, niepozostający w zatrudnieniu i niewykonujący innej pracy zarobkowej, z wyłączeniem opiekunów osób niepełnosprawnych pobierających świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna, mogą korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z form wsparcia określonych w art. 61aa ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.).

- w 2017 r. ze wsparcia skorzystało 125 osób,
- w 2018 r. powiatowe urzędy pracy udzieliły wsparcia 136 członkom rodzin opiekującym się osobą niepełnosprawną,
- w 2019 r. w powiatowych urzędach pracy zarejestrowało się 7 poszukujących pracy i nie skorzystali oni z żadnej formy wsparcia jaką daje im art.61aa ustawy *o promocji zatrudnienia (...)*.

Stworzenie preferencyjnych warunków dla zakładania działalności gospodarczej przez członków rodzin opiekujących się osobą niepełnosprawną na zakładanie żłobków lub klubów dziecięcych z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub świadczenie usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usług mobilnych (Poddziałanie 3.5.3.):

Celem działania jest ułatwienie powrotu na rynek pracy bezrobotnym opiekunom osób niepełnosprawnych poprzez stworzenie preferencyjnych warunków dla zakładania działalności gospodarczej, zachęcanie innych bezrobotnych do tworzenia nowych miejsc

opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi oraz zachęcanie bezrobotnych do świadczenia usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania.

Z jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej skorzystało

- w 2017 r. – 3,
- w 2018 r. – 4,
- w 2019 r. – 3

bezrobotnych opiekunów osoby niepełnosprawnej – łącznie 10 bezrobotnych.

Z pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej polegającej na prowadzeniu żłobka lub klubu dziecięcego z miejscami integracyjnymi lub polegającej na świadczeniu usług rehabilitacyjnych dla dzieci w 2019 r. skorzystały 4 osoby.

Kwota wydatkowana ze środków Funduszu Pracy na powyższą formę pomocy wyniosła:

- w 2017 r. – 73,0 tys. zł,
- w 2018 r. – 89,9 tys. zł,
- w 2019 r. – 110,6 tys. zł.

Stworzenie preferencyjnych warunków dla podmiotów prowadzących żłobki lub kluby dziecięce z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub dla podmiotów świadczących usługi rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usługi mobilne (Poddziałanie 3.5.5.):

Celem działania jest zachęcanie podmiotów prowadzących żłobki i kluby dziecięce do tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi oraz do świadczenia usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania.

W ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy związanego bezpośrednio ze sprawowaniem opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi lub prowadzeniem dla nich zajęć w przypadku żłobków lub klubów dziecięcych oraz stanowiska pracy związanego bezpośrednio ze świadczeniem usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w przypadku podmiotów świadczących usługi rehabilitacyjne:

- w 2017 r. – do pracy zostały skierowane 2 osoby bezrobotne,
- w 2018 r. – złożono 2 wnioski i zostały zatrudnione 2 osoby bezrobotne,
- w 2019 r. – złożono 1 wniosek i została zatrudniona 1 osoba bezrobotna.

Z pożyczek na utworzenie stanowiska pracy związanego bezpośrednio ze sprawowaniem opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi lub związanego z rehabilitacją dzieci niepełnosprawnych nie skorzystała żadna z uprawnionych osób.

Dodatkowe programy aktywizacji zawodowej powracających na rynek pracy bezrobotnych rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych (Poddziałanie 3.5.6.):

Celem działania jest przekazanie urzędowi pracy dodatkowych środków na działania aktywizacyjne dla bezrobotnych rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych, niezbędne do podjęcia zatrudnienia lub rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Z rezerwy Ministra Rodziny i Polityki Społecznej na finansowanie przez powiatowe urzędy pracy programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych rodziców powracających na rynek pracy oraz bezrobotnych opiekunów osób niepełnosprawnych rozdysponowano środki Funduszu Pracy w wysokości:

- w 2017 r. – 3 247,9 tys. zł,
- w 2018 r. – 6 733,7 tys. zł,
- w 2019 r. – 11 358,3 tys. zł.

Priorytet IV. Wsparcie mieszkaniowe:

Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – budowa mieszkań na wynajem, w tym z możliwością docelowego uzyskania własności, m.in. z wykorzystaniem gruntów publicznych (I filar Programu Mieszkanie+) (Działanie 4.1.):

Zakres działania obejmuje realizację, przez spółkę PFR Nieruchomości S.A. (PFRN), mieszkań na wynajem o umiarkowanych czynszach (w tym mieszkań z opcją dojścia do własności), przeznaczonych m.in. dla osób niepełnosprawnych lub osób wychowujących dzieci niepełnosprawne. Podstawowym czynnikiem decydującym o przyznaniu mieszkania jest kryterium finansowe rozumiane jako tzw. minimalna zdolność czynszowa. Dodatkowymi warunkami są kryteria społeczne określone przez gminę (np. Uchwałą Rady Miasta/Gminy), na terenie której znajdować się będzie dana inwestycja. Kryteria będą ustalane indywidualnie dla danych lokalizacji przez poszczególne samorządy gminne współpracujące z PFRN, przy uwzględnieniu sytuacji mieszkaniowej panującej w danym regionie, i obejmują m.in. rodziny wychowujące dzieci niepełnosprawne.

W ramach działań prowadzonych przez spółkę PFR Nieruchomości S.A. do końca 2019 r.:

- oddano do użytkowania 867 mieszkań, w tym lokale przystosowane dla osób niepełnosprawnych: w Białej Podlaskiej (186 lokali), Gdyni (172 lokale), gminie Jarocin (258 lokali), Kępnie (36 lokali) oraz Wałbrzychu (215 lokali);
- prowadzono budowę ponad 1,9 tys. mieszkań, w tym lokale przystosowane dla osób niepełnosprawnych: w Dębicy (201 lokali), Jarocinie (108 lokali), Katowicach (513 lokali),

Kępicach (42 lokale), Krakowie (481 lokali), Łowiczu (96 lokali), Mińsku Mazowieckim (138 lokali), Radomiu (124 lokale), Świdniku (108 lokali) oraz Zamościu (96 lokali).

Wsparcie oszczędzania na cele mieszkaniowe rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne (III filar Programu Mieszkanie+) (Działanie 4.2.):

Decyzją Rady Mieszkalnictwa funkcjonującej pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów, powołanej 29 stycznia 2018 r. na mocy zarządzenia nr 11 Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 2018 r. w sprawie Rady Mieszkalnictwa (M. P. poz. 129, z późn. zm.) nastąpiła rezygnacja z planowanego systemu wsparcia oszczędzania na cele mieszkaniowe na rzecz systemu dopłat do czynszu. Zmiana ta lepiej odwzorowuje najważniejszy cel polityki mieszkaniowej, jakim jest potrzeba zwiększenia dostępności mieszkań dla osób, których dochody są zbyt wysokie, aby ubiegać się o mieszkania gminne, i jednocześnie zbyt niskie, aby zaciągnąć kredyt na zakup własnego mieszkania.

Od 1 stycznia 2019 r. w ramach Programu Mieszkanie+ funkcjonuje program dopłat do czynszu najmu „Mieszkanie na Start”. Program nie jest skierowany wyłącznie do rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne, lecz do wszystkich rodzin, które spełniają kryteria określone w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. o pomocy państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu mieszkania (Dz. U. z 2020 r. poz. 551), m.in. kryteria dochodowe. Kryterium odnoszące się do wychowywania dzieci niepełnosprawnych może być określone przez daną gminę jako jedno z kryteriów pierwszeństwa stosowanych w procesie naboru wniosków o zawarcie umowy najmu.

Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – mieszkania na wynajem o umiarkowanym czynszu wybudowane w ramach bezzwrotnego dofinansowania ze środków budżetu państwa społecznego budownictwa czynszowego (Działanie 4.3.):

Realizacja działania odbywa się na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r. poz. 508), zwanej dalej „ustawą o finansowym wsparciu”. Zgodnie z art. 13 ust. 4 ww. ustawy beneficjenci wsparcia mogą wnioskować o zwiększenie poziomu dofinansowania ze środków Funduszu Dopłat o 5 punktów procentowych dla przedsięwzięć, w ramach których nie mniej niż 5% lokali będzie przeznaczonych dla rodzin z dziećmi posiadającymi zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy „Za życiem”.

- w 2018 r. w Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK) zostały złożone 4 wnioski dotyczące realizacji przedsięwzięć, w których nie mniej niż 5% lokali miałyby być przeznaczonych dla rodzin z dziećmi posiadających zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy

„Za życiem”. Wymienione wnioski złożyły gminy: Tomaszów Lubelski (3 wnioski) oraz Bielawa. W wyniku realizacji przedsięwzięć ma powstać 77 lokali mieszkalnych, łączny koszt realizacji tych przedsięwzięć wynosi 13,2 mln zł, przy kwocie dofinansowania z budżetu państwa 5,7 mln zł.

- w 2019 r. w ramach programu budownictwa socjalnego i komunalnego zostało zawartych 7 umów, w wyniku których powstanie łącznie 174 lokali mieszkalnych, w których to umowach beneficjent wsparcia zobowiązał się do przeznaczania części lokali dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – mieszkania na wynajem o umiarkowanym czynszu wybudowane w ramach programu preferencyjnych kredytów finansujących społeczne budownictwo czynszowe (Działanie 4.4.):

Realizacja działania odbywa się na podstawie ustawy z dnia 26 października 1995 r. *o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2195) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. *w sprawie warunków i trybu finansowania zwrotnego w ramach realizacji przez Bank Gospodarstwa Krajowego rządowego programu popierania budownictwa mieszkaniowego oraz minimalnych wymagań dotyczących lokali powstałych przy udziale tego finansowania* (Dz. U. poz. 1720, z późn. zm.). Towarzystwa budownictwa społecznego, spółdzielnie mieszkaniowe i spółki gminne mogą ubiegać się o finansowanie zwrotne udzielane na preferencyjnych warunkach przez Bank Gospodarstwa Krajowego ze środków własnych.

W ramach nowelizacji w 2017 r. ww. rozporządzenia dodano preferencje dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne, w postaci kryterium „adresowanie nowych mieszkań do rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym”, które będzie brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu finansowania zwrotnego, w przypadku wystąpienia dwóch lub więcej wniosków o równej ogólnej liczbie punktów. Celem regulacji jest premiowanie przedsięwzięć dedykowanych zarówno rodzinom z dziećmi, których niepełnosprawność powstała w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu, ale również przeznaczonych dla rodzin, w których dzieci w okresie późniejszym zachorowały lub uległy wypadkowi, czy też innemu zdarzeniu losowemu, wskutek czego uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności. W latach 2018-2019 r. nie były podejmowane działania mające na celu zmiany w zakresie funkcjonowania tego instrumentu wsparcia.

Zwiększenie dostępności mieszkań dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne – najem mieszkania z mieszkaniowego zasobu gminy (Działanie 4.5.):

W celu zapewnienia właściwego poziomu ochrony osobom niepełnosprawnym w znowelizowanych przepisach ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. *o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego* (Dz. U. z 2020 r. poz. 611), które weszły w życie z dniem 21 kwietnia 2019 r., wprowadzono przepisy dotyczące wskazania przez gminę lokali dla osób niepełnosprawnych. Wprowadzony został przepis art. 21 ust. 3 pkt 6a obligujący gminę do uregulowania w uchwale w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy warunków jakie musi spełniać lokal wskazywany dla osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności. Nowe zasady przyznawania lokali dla osób niepełnosprawnych będą mieć zastosowanie dopiero z chwilą uchwalenia przez gminę nowej uchwały w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, przy czym nie może to nastąpić później niż 24 miesiące od dnia wejścia w życie znowelizowanych przepisów ustawy *o ochronie praw lokatorów (...)*, czyli nie później niż 21 kwietnia 2021 r.

Prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach na potrzeby mieszkalnictwa wspomaganego, w tym chronionego dla osób niepełnosprawnych (Działanie 4.6.):

W Regionalnych Programach Operacyjnych (RPO) zarządzanych przez samorządy województw, tworzone są miejsca świadczenia usług w mieszkaniach chronionych oraz wspomaganych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wsparcie dla mieszkań chronionych i wspomaganych polega na tworzeniu miejsc w nowo tworzonych lub istniejących mieszkaniach. Zapewnienie lokalu przeznaczonego na mieszkanie należy do projektodawcy, z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) finansowany jest pobyt osób w mieszkaniu oraz świadczone w nim usługi społeczne na ich rzecz (np. usługi opiekuńcze lub asystenckie, trening samodzielności, poradnictwo specjalistyczne).

Do końca 2019 r. usługami w mieszkaniach chronionych lub wspomaganych finansowanych ze środków EFS objęto 2 414 osób.

Tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych dla osób niepełnosprawnych (Działanie 4.7.):

Celem działania jest wsparcie mieszkaniowe dla osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub stopniem umiarkowanym, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję, oraz niewidomych.

W latach 2017-2019 na powyższe działanie wydatkowano ogółem kwotę 17 883,2 tys. zł, w tym z budżetu państwa wydatkowano kwotę 11 345,3 tys. zł. Utworzono łącznie 141 mieszkań chronionych dla 514 osób:

- w 2017 roku wydatkowano kwotę 4 064,5 tys. zł w tym 1 993,9 tys. zł z budżetu państwa (utworzono 38 nowych mieszkań chronionych dla 147 osób),
- w 2018 roku wydatkowano kwotę 8 043,0 tys. zł w tym 5 443,7 tys. zł z budżetu państwa (utworzono 48 nowych mieszkań chronionych dla 187 osób),
- w 2019 roku wydatkowano kwotę 5 775,6 tys. zł w tym 3 907,7 tys. zł z budżetu państwa (utworzono 55 nowych mieszkań chronionych dla 180 osób).

Priorytet V. Koordynacja, poradnictwo i informacja:

Wzmocnienie profilaktycznego aspektu zadań asystenta rodziny (Działanie 5.1.):

Celem działania jest:

- 1) wsparcie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) poszerzenie obszaru działania asystenta rodziny i uczynienie z asystenta rodziny ważnego ogniwa w systemie wsparcia rodzin poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora w zakresie kompleksowego wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych, oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu;
- 3) wsparcie asystentów rodziny w zakresie przygotowania ich do pełnienia funkcji koordynacyjnej w zakresie zadań wynikających z Programu;
- 4) współpraca z innymi służbami działającymi na rzecz kobiety w ciąży i ich rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz kobiety w sytuacji niepowodzeń położniczych, rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

- w 2017 r. opieką asystenta rodziny objętych było 39,3 tys. rodzin, w których wychowywało się 91,7 tys. dzieci. Liczba rodzin, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach Programu „Za życiem” wyniosła 1 359, w tym liczba rodzin z kobietą, która jest w zagrożonej ciąży to 220.

W 2017 r. na dofinansowanie zatrudnienia asystentów rodziny uruchomiono z rezerwy celowej dotacje dla gmin na kwotę 20,4 mln zł oraz przekazano 39,3 mln zł ze środków Funduszu Pracy (łącznie 59,7 mln zł).

- w 2018 r. opieką asystenta rodziny objętych było 41,3 tys. rodzin, w których wychowywało się 95,5 tys. dzieci. Liczba rodzin, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach Programu „Za życiem” wyniosła 1 129, w tym liczba rodzin z kobietą, która jest w zagrożonej ciąży to 147.

W ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018” przekazano środki finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego na dofinansowanie zatrudnienia asystentów na poziomie 51,8 mln zł, w tym 37,2 mln zł z dotacji w ramach rezerwy budżetu państwa oraz 14,6 mln zł – ze środków Funduszu Pracy.

- w 2019 r. opieką asystenta rodziny objętych było 39,9 tys. rodzin, w których wychowywało się 90,4 tys. dzieci. Liczba rodzin, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach Programu „Za życiem” wyniosła 944, w tym liczba rodzin z kobietą, która jest w zagrożonej ciąży to 133.

W ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2019” przeznaczono jednostkom samorządu terytorialnego kwotę do 75 000 tys. zł. Ostatecznie na dofinansowanie zatrudnienia asystentów przyznano gminom kwotę 49 204,3 tys. zł. Ponadto 25 678,6 tys. zł przyznano powiatom na dofinansowanie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Priorytet VI. Pozostałe instrumenty wsparcia:

Wspieranie inicjatyw na rzecz rodziny i rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością w ramach konkursu FIO 2017 (Działanie 6.1.):

Działanie polegające na wsparciu inicjatyw na rzecz rodziny i rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością w ramach konkursu Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO) zostało zrealizowane w zakresie Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020 edycja 2017, edycja 2018 (projekty dwuletnie), oraz edycja 2019.

Podczas realizacji edycji 2017 Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich udzielono 149 mikrodotacji w kwocie 5 tys. zł każda, na realizację projektów na rzecz rodziny, macierzyństwa i rodzicielstwa.

Podczas realizacji edycji 2018 Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich dofinansowano 22 zadania publiczne realizowane przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057) na łączną kwotę 2 395,4 tys. zł.

Podczas realizacji edycji 2019 Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich dofinansowano 15 zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy *o działalności pożytku publicznego (...)* na ogólną kwotę 2 574,7 tys. zł.

**Spółdzielczość socjalna na rzecz opiekunów osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin
(Działanie 6.2.):**

Celem działania jest aktywizacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnością w ramach spółdzielczości socjalnej, w tym ułatwienie powrotu na rynek pracy bezrobotnym opiekunom dzieci niepełnosprawnych poprzez zachęcanie do tworzenia spółdzielni socjalnych świadczących usługi w ramach żłobków lub klubów dziecięcych z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych lub usługi rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania.

W 2018 r.:

- w ramach jednorazowego dofinansowania z Funduszu Pracy na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do niej po jej założeniu wsparcie otrzymało 8 osób na łączną kwotę 149,5 tys. zł;
- w ramach refundacji składek w części wynagrodzenia odpowiadającej składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz części kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającej składce na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe członków spółdzielni socjalnych wsparcie z Funduszu Pracy otrzymało 316 osób na łączną kwotę 919,8 tys. zł;
- w ramach jednorazowego dofinansowania na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej ze środków PFRON wsparto jedną osobę niepełnosprawną. Wartość wsparcia wyniosła 47 tys. zł.

W 2019 r.:

- w ramach jednorazowego dofinansowania z Funduszu Pracy na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do niej po jej założeniu wsparcie otrzymało 8 osób na łączną kwotę 157,1 tys. zł;
- w ramach refundacji składek w części wynagrodzenia odpowiadającej składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz części kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającej składce na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe pracowników spółdzielni socjalnych wsparcie z Funduszu Pracy otrzymało 327 osób na łączną kwotę 1 041,2 tys. zł;
- koszty wynagrodzeń osób skierowanych do spółdzielni socjalnej (art. 46 ust. 1 pkt 4 ustawy *o promocji zatrudnienia (...)*) wyniosły 134,5 tys. zł. Łącznie wsparto 14 osób;
- według danych ze sprawozdania MRPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy w 2019 r. nie wydatkowano środków z Funduszu Pracy na utworzenie stanowisk pracy przez podmioty, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1d ustawy *o promocji zatrudnienia (...)*;

- w ramach jednorazowego dofinansowania na wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej ze środków PFRON wsparto dwie osoby niepełnosprawne. Wartość wsparcia wyniosła 74 tys. zł. Z danych PFRON wynika, że w 2019 r. z tego instrumentu skorzystały dwa powiaty: biłgorajski w województwie lubelskim oraz nowomiejski w województwie warmińsko-mazurskim. W ramach dofinansowania w wysokości 45 tys. zł w powiecie biłgorajskim utworzono jedno miejsce pracy. W powiecie nowomiejskim także zostało utworzone jedno miejsce pracy, kwota dofinansowania wyniosła 29 tys. zł.

„Pakiet alimentacyjny” – przeciwdziałanie zjawisku niealimentacji, które w znacznej mierze dotyka rodziców samotnie wychowujących dziecko niepełnosprawne (Działanie 6.3.):

Celem działania jest przeciwdziałanie zjawisku niealimentacji i poprawa skuteczności świągalności alimentów.

Powyższe działanie zostało już zrealizowane. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości, przygotowało uchwaloną w dniu 6 grudnia 2018 r. ustawę o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych (Dz. U. poz. 2432), stanowiącą realizację tzw. pakietu alimentacyjnego zawartego w przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 4 kwietnia 2017 r. dokumencie „Przegląd systemów wsparcia rodzin”.

Wyżej wymieniona ustawa zawiera szereg rozwiązań mających na celu poprawę egzekucji alimentów oraz sytuacji osób uprawnionych do alimentów.

Wsparcie osób niepełnosprawnych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) (Działanie 6.4.):

Osoby niepełnosprawne i ich rodziny mają możliwość korzystania ze wsparcia oraz efektów projektów realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), mających na celu opracowanie modelowych rozwiązań dotyczących różnych aspektów funkcjonowania społecznego.

W latach 2017-2019 realizowane były m.in. następujące działania w ramach PO WER, wpisujące się w działanie 6.4. Programu „Za życiem”:

- 1) Wsparcie osób młodych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji (Działanie 1.3 PO WER);
- 2) Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju, kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego (Działanie 2.1 PO WER);

- 3) Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych (Działanie 2.6 PO WER);
- 4) Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym (Działanie 2.8 PO WER).

Ponadto samorządy oraz organizacje pozarządowe, w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych, mogą korzystać z funduszy europejskich dostępnych w ramach regionalnych programów operacyjnych.

Działania lub poddziałania w ramach Programu „Za życiem”, których realizacja nie rozpoczęła się:

Opieka wytchnieniowa dla rodziców lub opiekunów osób niepełnosprawnych (Działanie 3.1.):

Podczas konsultacji zmian ustaw wdrażających Program „Za życiem” pojawiły się propozycje dotyczące przewidzianych w nim rozwiązań, w tym opieki wytchnieniowej. W Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej prowadzone były prace nad wprowadzeniem do Programu „Za życiem” zmian w zakresie tego działania, niezbędnych, aby opieka i pomoc świadczona niepełnosprawnym w czasie odpoczynku ich opiekunów mogła być świadczona przede wszystkim w środowisku lokalnym oraz aby umożliwić lepszą dostępność do usług i skuteczność tej pomocy.

Jednocześnie należy zauważyć, że w 2018 r. została uchwalona ustawa z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1787), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019 r. Zgodnie z przepisami ww. ustawy, nowy państwowy fundusz celowy, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, ma na celu wsparcie społeczne, zawodowe, zdrowotne oraz finansowe osób niepełnosprawnych, a także wsparcie finansowe emerytów i rencistów, o którym mowa w przepisach odrębnych.

Zgodnie z art. 6 ustawy o Funduszu Solidarnościowym środki Funduszu przeznacza się na realizację:

- 1) programów rządowych i resortowych, o których mowa w art. 7 ust. 1 i 5 ww. ustawy, w tym obejmujących realizację zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych;
- 2) zadań związanych z promowaniem i wspieraniem systemu wsparcia osób niepełnosprawnych;
- 3) zadań z zakresu innowacyjnych rozwiązań w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych.

Zapewnienie wsparcia w zakresie usługi opieki wytchnieniowej wpisuje się w główny cel powstałego w dniu 1 stycznia 2019 r. państwowego funduszu celowego.

Jednym z programów realizowanych w ramach Funduszu Solidarnościowego był Program pn. „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019, który został uruchomiony w kwietniu 2019 r. Z uwagi na powyższe działanie 3.1. w ramach Programu „Za życiem” nie było realizowane.

Stworzenie preferencyjnych warunków dla przedsiębiorców będących członkami rodzin opiekujących się osobami niepełnosprawnymi w pozyskaniu środków na nowe miejsce pracy (Poddziałanie 3.5.4.)

W czasie procedowania – wynikających z realizacji postanowień Programu „Za życiem” – zmian w ustawie o promocji zatrudnienia dotyczących m.in. wspomnianego poddziałania, Rządowe Centrum Legislacji (RCL) zgłosiło uwagę dotyczącą preferencyjnego traktowania przedsiębiorców będących opiekunami osób niepełnosprawnych wobec pozostałych przedsiębiorców i wskazało, iż taki zapis budzi wątpliwość co do konstytucyjnej zasady równości. Po przeanalizowaniu powyższego uzasadnienia RCL uwagę o nierównym traktowaniu w odniesieniu do przedsiębiorców będących jednocześnie opiekunami osób niepełnosprawnych uwzględniono i usunięto ich z grupy podmiotów uprzywilejowanych, które będą uprawnione do zwrotu refundacji bez odsetek. Tym samym poddziałanie 3.5.4. nie jest realizowane.

Utworzenie bazy danych i portalu o formach wsparcia dla rodziny, osób niepełnosprawnych i ich opiekunów (Działanie 5.2.):

W Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej prowadzone były prace nad wprowadzeniem do Programu „Za życiem” zmian w działaniu 5.2. w zakresie zastąpienia Centrum Informacyjnego Rządu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, jako podmiotu realizującego działanie, przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej we współpracy z innymi resortami realizującymi Program „Za życiem” oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W związku z powyższym działanie nie było realizowane w latach 2018-2019.

Przedstawiając powyższe wyjaśnienia należy podkreślić, że Rada Ministrów została zobligowana do przeglądu Programu „Za życiem” oraz określenia jego zakresu w poszczególnych latach nie rzadziej niż raz na pięć lat. § 3 ust. 2 uchwały nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” (M. P. poz. 1250) wskazuje na dokonanie pierwszego przeglądu w 2021 r.

Informuję również, że zarządzeniem nr 210 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie *Międzyresortowego Zespołu do spraw opracowania zmian Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”* (M.P. poz. 1039) został powołany organ pomocniczy Prezesa Rady Ministrów, którego zadaniem jest opracowanie zmian Programu „Za życiem”. Przewodniczącym Zespołu jest sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, wiceprzewodniczącym Zespołu – sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, a członkami Zespołu przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w randze sekretarza lub podsekretarza stanu.

Z wyrazami szacunku,

z up. **MINISTER**

Paweł Wdówik
SEKRETARZ STANU